

Az oroszlán.

Megint épül Pesten egy oroszlán. Szemközt a főrendiház bejáratával, a parlamenti palota előtt Tisza István emlékműve van keletkezőben, mely a nagy és kemény magyart ismét csak egy oroszlán társaságában fogja ábrázolni. Bátor, puritán, önfeláldozó, becületes és erős ember volt Tisza István, s ezeket a tulajdonságait jelképezi majd az oroszlán, mely bizonyára orditva szegi dülledt mellét a zivatáros fergetegnek. E sorok írója több ízben szemlélte magyar szobrászok emlékműveit egy bírálóbizottság keretében, s mivel ezek az ország különböző városaiba szánt hősi emlékek voltak, vagyis a háboruban elesett magyar katonák nagyszerű lelki kvalitásait voltak hivatottak ábrázolni, természetesen mindenütt jelen volt az oroszlán, kitátott szájjal, fogait rémesen vicsorítva és sörényét borzolván megátalkodottan.

Néhai jó Begas Reinhold mester, aki Vilmos császár szoborszállítója volt, a német vicclapok szerint gözüzemű nagy gyárban gyártotta a birodalmi sasokat. Valóban, Berlin hazafias emlékművein rajokban teleptülnek a Reichsadlerok, soványan és heraldikusan, vagy hetyke és csavaros barokk kiállításukban, szurós nézéssel acsarkodnak ránk, mint holmi rapportot tartó német Rittmeisterek. Ami a németnek a Reichsadler, a magyarnak az oroszlán ugyanaz. Kellék a nyütt frázisok leltárában, amit kézhezállón használhat minden orátor, akinek valami nagyot kellene mondania, de nincs semmi mondanivalója.

Nem rekriminálok én itt most a szobrászok szobrászi fantáziáját. Ha nekik allegoriára van szükségük, hogy kifejezzék azt, amit a téma szobrászi meglátásában kellene kifejezniük, ha egy költő sajátos emberi, egyéni és költői jegyeit nem a formák lelkes együttesében, hanem egy külön génuszban, s a hős hősiességét valamely külön fenevadban ábrázolni egyszerűbbnek, kényelmesebbnek és sommásabbnak találják, ez elvégre az ő dolguk. Ha azt mondom, hogy Rodin Balsacot hálóköntösben ábrázolta, úgy, ahogy az ihlet riadója ágyából fölpattant és a háziak, polgári lepel titáni redői, s a lepel alatt élő test hősi lendülete és a látomásos arc révültsége egyetlen szál génusz nélkül a lángész teremtő kinját mutatják, akkor joggal mondják vissza nekem a génusz és fenevad-szobrászok, hogy helyes, de a Rodin Balsac szobrát nem is fogadta el a szoborbizottság. Az oroszlán elfogadja, ez a nagyranőtt macska éppen úgy kész és hiteles jelképe minden férfiúi erénynek, mint ahogy a békét a galamb jelzi és a bizottság habozás és gondolkodás nélkül, az írástudók rutinjával ragadja ki a pályázat anyagából azt a szobrot, amelyen sárkánykigyót fojtogat egy meztelen férfiú, ha a tiszta erkölcs győzelmének ábrázolásáról van szó.

Én csak az oroszlán ellen tiltakozom. A legelső afrikai vadászok egybehangzó tudósításai szerint ez a duvad éppen olyan, mint a többi rabló. Éjszaka portyázik, midőn a sötétség zavarosában nehéz rajtakapni, ami inkább a panamisták tulajdonsága, semmit a dicsőséges hősöké. Éjszaka, mikor nem látják, rettentő nagy hangja van, de nappal elődalog a puskás ember utjából, fölöttébb respektálván a hatalmát, amiben megint inkább a válságokban hangos, de az új kormány megjelenésével elcsituló okosokhoz hasonlít. Soha elefántot vagy rinoceroszt meg nem támad, csak a gyengébbeket falja fel, de azokat olyan könyörtelenül, mint egy trösztvezér, és szívesen rájár a dögre is, lakomáz elesettek husából vérbeli uzsorás és konjunkturalovag módjára. Az oroszlán a vadászírodalom pörére léleplezte: komisz ragadozó, éjszaki

duvad, nagyétti martalóc tolvaj macska, nappal gyáva orvtámadó, lehet siber, győztes hatalmak diplomatája, hitelező államok delegátusa békekonferencián, lehet koncernek ura és tehetséges közéleti érvényesülő, de a hősiesség szobrának mai tudomásunk szerint többé nem alkalmas. Ha mindenáron állat kell, inkább ábrázolják a férfiúi nagyságot griffmadárban, vagy ichtiszaurosban, akikről nem tudjuk ilyen pontosan, hogy mik voltak, vagy ábrázolják pulikutyában, aki okos és hűséges és bátran megugatja a tolvajt, de az oroszlán hagyjuk már abba. Hazánkban ma már több az oroszlán, mint Afrika legoroszlánosabb vidékein, s ha az a sok hős, akinek hősiességét művészeink oroszlánban ábrázolják, az mind valósággal oroszlán lett volna, akkor ma még annyi se volna ebből a Magyarországból, amennyi mégis csak megmaradt.

Márkus László.